

LBRIS

We know
books

Carmen Maria Machado

În casa visurilor

Memorii

Traducere din limba engleză și note
de Elena Ciocoiu

ENDORFICION

 VELANT
CĂRȚI ÎNSEMNATE.

Casa visurilor ca Prolog

În eseuul său „Venus in Two Acts“, referindu-se la lipsa de relatări africane contemporane despre sclavic, Saidiya Hartman vorbește despre „violența arhivei“. Acest concept – care se mai numește și „tăcerea arhivelor“ – ilustrează un adevăr dureros: uneori povestirile sunt distruse, altele nu sunt nici măcar rostite (vreodată); în orice caz, un lucru foarte însemnat lipsește iremediabil din istoriile noastre colective.

Cuvântul *arhivă*, ne spune Jacques Derrida, vine din greaca veche, din cuvântul ἀρχεῖον: *arkheion*, „casa conducătorului“. Când am aflat prima dată această etimologie, am fost impresionată de folosirea cuvântului *casă* (fiind pasionată de povestirile cu case bânuite, îmi plac la nebunie metaforele inspirate din arhitectură), dar puterea, autoritatea, acesta este elementul cel mai grăitor. Faptul că un lucru este situat sau nu în arhivă este un act politic, fiind dictat de arhivar și de contextul politic în care trăiește. E adevărat fie că e vorba de un părinte care hotărăște ce merită să fie înregistrat din primii ani ai unui copil sau – ca în cazul Europei și al proiectului său *Stolpersteine*, „pietrele de care te împiedici“¹ – de un continent care se confruntă public cu

¹ Creație a artistului contemporan Gunter Demnig (n. 1947), aceste pietre din beton sau din metal sunt acoperite cu plăcuțe care cinstesc memoria unor victime ale nazismului. Pietrele sunt încastrate în trotuar, în diferite țări din Europa, în fața caselor unde locuiau persoanele care au fost arestate sau deportate. (N.r.)

trecutul său. *Aici a făcut Sebastian primii lui pași de bebeluș cu picioare dolofane; aici e casa în care trăia Judith până când am dus-o s-o omorâm.*

Uneori dovada nu este niciodată încredințată arhivei – se consideră că nu este destul de importantă pentru a fi consemnată sau, dacă este consemnată, nu este destul de importantă pentru a fi păstrată. Uneori distrugerea este intenționată: gândiți-vă la scrisorile mai explicite dintre Eleanor Roosevelt și Lorena Hickok, care au fost arse de Hickok din cauza lipsei lor de discreție. Aproape sigur erotice și mustind de homosexualitate, mai ales dacă ții cont de ceea ce nu a fost ars. („Mi-e așa de foame să te văd.“)²

Regretatul teoretician queer José Esteban Muñoz, sublinia faptul că „identitatea queer are o relație deosebit de controversată cu demonstrabilitatea... Când cronicarul experienței queer încearcă să consemneze un trecut queer, adesea există un paznic, care reprezintă un prezent heterosexual.“ Ce rămâne în urmă? Rămân spații goale în care oamenii nu se văd niciodată pe ei înșiși sau nu găsesc informații despre ei înșiși. Găuri din cauza cărora e imposibil să te prezinți într-un context. Fisuri în care oamenii cad. O tăcere de nepătruns.

Arhiva completă este mitologică, fiind posibilă doar în teorie; se află, poate, undeva prin Biblioteca Totală a lui Jorge Luis Borges, îngropată sub istoria detaliată a viitorului, sub visele și visele sale semiconștiente³ din zorii zilei de 14 august 1934. Dar putem încerca. „Cum faci să spui povești imposibile?“, se întreabă Hartman și sugerează multe căi: „dezvoltând o serie de argumente speculative“, „exploatarea capacitățile conjunctivului (un mod gramatical care

² Eleanor Roosevelt către Lorena Hickok, 17 noiembrie 1933. (N.a.)

³ În original, „half dream“ (engleză) – fantezie avută imediat după trezire, într-o stare de semiconștientă, care împrumută elemente din visele nocturne, imbinându-le cu gânduri diurne. (N.r.)

exprimă îndoieli, dorințe și posibilități)“, scriind istoria „cu arhiva și împotriva arhivei“, „imaginând lucruri care nu pot să fie probate“.

Cu siguranță, femeia abuzată există de când ființele umane sunt capabile de manipulare psihologică și de violență interpersonală, dar conceptul universal înțeles – și ea, ca atare – nu au existat până în urmă cu vreo cincizeci de ani. Discuția despre violența domestică în interiorul comunităților queer este chiar mai recentă și încă și mai discretă. Dacă ne gândim la formele pe care le îmbracă în prezent violența intimă, fiecare concept nou – victima masculină, făptașa, abuzatorii queer și abuzatii queer – se dovedește a fi o altă fantomă care e aici dintotdeauna, bântuind casa conducătorului. Cercetătorii, scriitorii și gânditorii moderni au instrumente noi pentru a răscoli în arhive, așa cum istoricii și savanții au făcut ca modul în care înțeleg sexualitatea queer contemporană să se reverbereze în trecut. Ia gândiți-vă: Care este topografia acestor găuri? Unde trăiesc lacunele? Cum ne apropiem de întreg? Cum le facem dreptate persoanelor nedreptățite în trecut fără dovezi fizice ale suferinței lor? Cum căutăm dreptatea prin felul în care consemnăm toate acestea?

Memoriile sunt, în esență, o înviere. Memorialiștii re-creează trecutul, reconstruiesc dialogul. Conferă sens unor întâmplări care au fost mult timp latente. Împletesc argilele memoriei, ale eseului, ale faptelor și ale percepției, le strâng ghem, le frământă. Manipulează timpul; învie morții. Se plasează și îi plasează pe alții într-un context necesar.

Introduc în arhivă faptul că abuzul domestic dintre partenerii cu aceeași identitate de gen este posibil și, în plus, nu este neobișnuit, și că poate să arate cam așa. Vorbesc în mijlocul tăcerii. Arunc piatra povestirii mele într-o crevasă adâncă; măsurăți vidul în funcție de sunetul său stins.

I

Eros, cel care membrele mi le înmoaie, mă zguduie iar –
acea făptură dulce, amară, imposibilă.

Sappho, în traducerea lui Jim Powell

Casa visurilor ca Non-metaforă

Ați auzit de Casa visurilor, așa-i? După cum știți, e un loc real. Stă în picioare. E lângă o pădure, la marginea unei pajiști. Are o fundație, deși zvonurile despre morții îngropați în interiorul ei sunt, aproape sigur, o ficțiune. Cândva, de o creangă atârna un leagăn, dar acum e doar o frânghie, cu un singur nod care se leagă în vânt. Poate, că ați auzit unele lucruri despre proprietar, dar vă asigur că nu sunt adevărate. La urma urmei, proprietarul nu e o persoană, ci o universitate întregă. Un oraș micuț de proprietari! Vă dați seama?

Majoritatea presupunerilor pe care le faceți sunt corecte: casa are podele, pereți, ferestre și un acoperiș. Dacă presupuneți că are două dormitoare, aveți și n-aveți dreptate. Cine spune că are doar două dormitoare? Orice cameră poate să fie un dormitor: ai nevoie doar de un pat sau nici măcar de ăsta. Ai nevoie doar să dormi acolo. Locatarul îi dă camerei destinația. Acțiunile tale sunt mai puternice decât intențiile oricărui arhitect.

Vă spun toate astea pentru că e important să vă aduceți aminte: Casa visurilor e reală. E la fel de reală precum cartea pe care o țineți în mâini, cu toate că e mult mai puțin înspăimântătoare. Dacă aș vrea, v-aș putea da adresa și ați putea merge până acolo cu mașina, să stați în fața acelei Case a visurilor, încercând să vă imaginați lucrurile care s-au întâmplat înăuntru. Nu v-aș recomanda. Dar ați putea să vă imaginați. Nimeni nu v-ar împiedica.

*Casa visurilor ca Roman picaresc*⁴

Înainte s-o întâlnesc pe femeia din Casa visurilor, trăiam într-o casă micuță, cu două dormitoare, în Iowa City. Casa arăta jalnic: era proprietatea unui escroc, se năruia încet, fiind plină de detalii eclectice, coșmarești. La subsol era o cameră – cei cu care împărțeam casa și cu mine îi spuneam camera crimelor – cu podele, pereți și tavan roșii ca sângele, la care se adăugau o trapă secretă și un telefon fix care nu funcționa. Din altă parte a subsolului, un sistem de încălzire lovecraftian⁵ întindea niște tentacule lungi până în restul casei. Când vremea era umedă, ușa de la intrare se umfla în cadru și nu se mai deschidea, ca un ochi lovit cu pumnul. Curtea uriașă era străpunsă de o vatră de foc și mărginită de iederă otrăvitoare, copaci, un gard putrezit.

Locuiam cu John, Laura și pisica lor, Tokyo. Formau un cuplu; aveau picioare lungi, erau palizi, plecaseră pe vremuri împreună din Florida la o facultate pentru hipioți⁶ și veniseră în Iowa la masterat. Întruchiparea vie a stilului și

⁴ Roman al cărui personaj principal este adesea un ticălos, șarlatan, pun-gaș – *picaro*, în spaniolă –, care își povestește aventurile la persoana întâi. Elemente de roman picaresc se regăsesc în *Don Quijote* (1605) de Cervantes, *Moll Flanders* (1722) de Daniel Defoe, *Aventurile lui Huckleberry Finn* (1884) de Mark Twain. (N.tr.)

⁵ De la numele lui Howard Phillips Lovecraft (1890-1937), scriitor american, maestru al literaturii fantastice, celebru pentru povestirile sale de groază. (N.tr.)

⁶ Instituții de învățământ superior din Statele Unite care păstrează și promovează spiritul perioadei hippy. (N.r.)

a excentricității celor din Florida și, în cele din urmă, singurul lucru care, după Casa visurilor, avea să păstreze statul respectiv în grațiile mele.

Laura arăta ca o vedetă de cinema de modă veche: avea ochii mari și un aer diafan. Avea un umor sec, era disprețuitoare, amuzantă și plină de sarcasm; scria poezie și urma un master în biblioteconomie. *Se comporta* ca o bibliotecară, ca mediatorul înțelept al cunoașterii publice, de parcă putea să te călăuzească oriunde aveai nevoie să ajungi. John, pe de altă parte, arăta ca o combinație de rocker grunge și profesor universitar excentric care îl găsisese pe Dumnezeu. Pregătea kimchi⁷ și varză murată în borcane de sticlă uriașe, pe care le monitoriza pe blatul din bucătărie, ca un botanist nebun; odată și-a petrecut o oră descriindu-mi intriga romanului *În răspăr*⁸, cu detalii încântătoare, inclusiv scena lui preferată, în care antieroul excentric și ticălos incrustează o carapace de țestoasă cu bijuterii exotice, iar biata ființă, „incapabilă să susțină luxul orbitor care i-a fost impus“, moare strivită sub greutatea acestora. Când m-am întâlnit prima dată cu John, mi-a spus:

— Am un tatuaj, vrei să-l vezi?

Și eu am spus:

— Da.

Iar el a spus:

— Bine, o să fie ca și cum îți arăt scula mea, da' nu-i așa, jur!

Când și-a ridicat șortul, mult pe coapsă, am văzut un tatuaj realizat cu mâna liberă înfățișând o biserică răsturnată.

— E o biserică răsturnată? am întrebat.

⁷ Murătură fermentată, condimentată, din bucătăria coreeană. (N.tr.)

⁸ Romanul *À rebours* (1884), de Joris-Karl Huysmans (1848-1907), a apărut în limba română la Ed. Minerva, București, 1974, în traducerea lui Raul Joil. (N.tr.)

Iar el a zâmbit și a mișcat din sprâncene – nu lasciv, ci de-a dreptul ștregărește – și a spus:

— Răsturnată *potrivit cui?*

Odată, când Laura a ieșit din dormitorul lor în pantaloni scurți și în sutien, John s-a uitat la ea cu o dragoste adevărată, frustă și a spus:

— Fetito, vreau să-ți fac o copcă.

La fel ca o pîcara⁹, mi-am petrecut viața de adult cutreierând dintr-un oraș în altul, întâlnindu-mă cu suflete-pereche la fiecare popas; un grup de îngeri păzitori care au avut mare grijă de mine (niște îngeri păzitori scumpi, iubitori). Prietena mea Amanda din facultate, colega mea de cameră și de casă până la douăzeci și doi de ani, care, cu mintea ei ageră și logică, firea ei hotărâtă și umorul ei sec, a asistat la evoluția mea de la o adolescentă zăpăcită la o semiadultă zăpăcită. Anne – o jucătoare de rugby cu părul vopsit roz, prima vegetariană și lesbiană pe care am întâlnit-o – care a vegheat asupra mea ca o zeiță homo binevoitoare când mi-am recunoscut sexualitatea. Leslie, care m-a ajutat să trec peste prima mea despărțire urâtă cu brânză brie și cu sticle de vin de doi dolari și îngăduindu-mi să petrec timp cu animalele ei, inclusiv un pitbull maroniu îndesat pe nume Molly, care mă tot lingea pe față până când dădeam într-o criză de răs. Toți cei care au citit și au comentat pe blogul meu de pe LiveJournal, pe care l-am ținut cu conștiinciozitate de la vârsta de cincisprezece ani până la cea de douăzeci și cinci de ani, deschizându-mi sufletul în fața unei

⁹ Feminin pentru substantivul pîcaro, aventurierul care este protagonistul unui roman picaresc. (N.tr.)

cete peștrițe de poeți, nonconformiști queer, programatori, experți în jocuri video și autori de fanfiction¹⁰.

Așa erau John și Laura. Erau întotdeauna acolo, intimi unul față de celălalt într-un fel și intimi față de mine în alt fel, de parcă eram o soră dragă. Nu vegheau asupra mea, nu tocmai; erau protagoniștii propriilor lor povești.

Dar povestea asta? Povestea asta e a mea.

¹⁰ Povestiri create de fani, care pornesc de la personaje din filme, cărți, emisiuni de televiziune. (N.tr.)

Casa visurilor ca Perpetuum mobile

Era un joc pe care îl jucam la ora de sport când aveam opt ani și mă trimiteau pe terenul exterior în timpul meciului de baseball. Stăteam atât de departe de toată lumea, încât mingile pe care le proiectau colegii mei de clasă nu puteau niciodată să ajungă până la mine, iar profesoara noastră de sport nu părea să observe că stau cu picioarele depărtate în iarba înaltă.

Profesoara, domnișoara Lily, era mărunță, îndesată și avea părul tuns scurt, iar unul dintre copiii de la mine din clasă spunea că e lesbiană. Habar n-aveam ce înseamnă asta; nu sunt convinsă că știa nici el. Se întâmpla în 1994. Domnișoara Lily purta pantaloni de trening lăbărțați, cu petice verzi-fosforescente și violet care alcătuiau modele abstracte, tipătoare. (Când am aflat povestea lui Iosif și a hainei lui pestrițe la școala de duminică, nu mă puteam gândi decât la ținuta domnișoarei Lily.) Materialul sintetic fâșâia când mergea; o auzai întotdeauna când se apropia. Mi-aduc bine aminte cum a încercat să ne explice izolarea corpului¹¹ – a schițat o linie de-a lungul propriului corp, pe mijloc, pornind din vârful capului. Când a ajuns între picioare, copiii s-au hlizit. De acolo ne-a arătat cum să mișcăm partea stângă și partea dreaptă a corpului independent una de cealaltă mai întâi, apoi în tandem. Își învățea brațele de ziceai că e roata dintr-un parc de distracții.

¹¹ Tehnică în dansul contemporan prin care dansatorii își mișcă, pe rând, câte o parte a corpului, păstrându-și restul corpului nemișcat. (N.r.)

Fitness!, spunea, ducându-și mâna dreaptă la piciorul stâng, apoi mâna stângă la piciorul drept. *Aveți un singur corp! Trebuie să aveți grijă de el!* Poate într-adevăr era lesbiană.

Când stăteam în iarba la meciurile acelea de baseball, smulgeam toate buruienile la care ajungeam, după care îmi miroseau mâinile a pământ și a ceapă sălbatică. Rupeam cozi de pădăie și mă minunam văzând laptele lor alb, lipicios. Jocul e așa: iei pădăia și te freci tare cu ea sub bărbie – în cazul meu, chiar peste cicatricea albă cu care m-am ales după ce am căzut în cadă când începusem să merg – atât de tare, încât floricelele încep să se dezintegreze. Dacă și te îngălbenește bărbia înseamnă că ești îndrăgostit.

Când aveam opt ani, eram slabă ca o trestie, neliniștită. Mare parte din timp, eram prea încordată ca să fiu visătoare, dar statul în iarba mă liniștea întrucâtva. La fiecare oră de sport, luam capul tăiat al unei pădăii și mi-l frecam de bărbie până când devenea un bulgăre fierbinte, umed, ca un mugur care nu se deschisese încă.

Șmecheria sau, poate, chiar poanta e că întotdeauna îți rămâne culoarea galbenă pe față. Pădăia cedează de fiecare dată. Nu are niciun șiretlic, niciun secret, niciun instinct de autoconservare. Și uite-așa, încă din copilărie, înțelegem un lucru pe care nu suntem capabili să-l verbalizăm: diagnosticul nu se schimbă niciodată. Ne va fi foame întotdeauna, vom avea dorințe întotdeauna. Corpurile și mințile noastre vor tânji întotdeauna după ceva, chiar dacă nu recunoaștem asta.

Și la fel cum distrugerea pădăiei ne spune ceva despre noi înșine, același lucru îl face și propria noastră distrugere: corpurile noastre sunt ecosisteme și pierd, înlocuiesc și repară ceva până când murim. Și, când murim, corpurile noastre hrănesc pământul înfometat, celulele noastre devin parte din alte celule, iar în lumea celor vii, în care trăiam

cândva, oamenii se sărută, se țin de mână, se îndrăgostesc și și-o trag, și râd, și plâng, și îi rănesc pe alții, și oblojesc inimi frânte, și pornesc războaie, și scot copii adormiți din scaunele din mașină, și strigă unii la alții. Dacă ai putea să canalizezi acea energie – acea foame constantă, nestăvilită – ai putea să faci minuni cu ea. Ai putea să împingi pământul centimetru cu centimetru prin cosmos, până când s-ar ciocni în plin de soare.

Casa visurilor ca O căutare a punctului de vedere

N-ai fost întotdeauna doar un Tu. Eram un întreg – o relație simbiotică între părțile mele cele mai bune și cele mai rele – apoi, într-un sens al definiției, am fost spintecată: o rețezare scurtă care a îndepărtat prima persoană – acea femeie sigură pe sine, încrezătoare, detectiva, aventuriera – de cea de-a doua, care era veșnic neliniștită și tresălta ca o rasă de câine prea mic.

Am plecat, apoi am trăit: m-am mutat pe Coasta de Est, am scris o carte, m-am mutat cu o femeie frumoasă, m-am căsătorit, am cumpărat o casă întortocheată, în stil victorian, în Philadelphia. Am învățat unele lucruri: cum să prepar un cocktail Manhattan și cum să folosesc apa cu amidon în care au fiert pastele ca să fac sosuri și să țin în viață plantele succulente.

Dar tu. Ți-ai găsit un post de evaluator de teste standardizate. Ai condus șapte ore până în Indiana, o dată la două săptămâni, vreme de un an. Ai produs pe bandă rulantă ceea ce s-a vădit în mare parte doar maculatură în a doua jumătate de MFA¹². Ai plâns în fața multor oameni. Ai ratat întâlniri cu cititorii, petreceri, superluna. Ai încercat să le spui povestea ta unor oameni care nu știau să asculte. Te-ai făcut de râs într-o mulțime de feluri.

Credeam că ai murit, dar, în timp ce scriu asta, nu sunt așa de convinsă.

¹² Acronim pentru Master of Fine Arts, program de masterat în cadrul căruia se studiază materii umaniste. (N.tr.)